

СУТНІСТЬ ТА ІСТОРИЧНІ ПЕРЕДУМОВИ ВИНИКНЕННЯ МИТНОЇ ПОЛІТИКИ DEFINITION AND HISTORICAL BACKGROUND OF CUSTOMS POLICY DEVELOPMENT

УДК 336:025

Герасимюк П.В.аспірант кафедри фінансів
Київський національний економічний
університет імені Вадима Гетьмана

У статті досліджено історичні передумови розвитку мита та митної політики. Критично проаналізовано призначення митної політики. Досліджено місце митної політики в системі економічної політики держави. У статті наведено визначення поняття «митна політика». Визначено мету формування та реалізації митної політики.

Ключові слова: митна політика, митна справа, мито, фіскальна роль, регулювальна роль.

В статті досліджено історичні причини розвитку пошлених і таможенної політики. Критично проаналізовано призначення таможенної політики. Досліджено місце таможенної політики в системі економічної політики держави.

В статті приведено визначення поняття «таможенна політика». Определена цель формирования и реализации таможенной политики.

Ключевые слова: таможенная политика, таможенное дело, пошлина, фискальная роль, регулятивная роль.

In the article historical background of customs duty and customs policy development are researched. The role of customs policy is critically analyzed. The role of customs policy in the system of state economic policy is researched. The definition of customs policy is proposed. The role of customs policy formulation and realization is defined.

Key words: customs policy, customs affairs, customs duty, fiscal role, regulative role.

Постановка проблеми. Однією з ключових державних політик, що історично виникла з появою міжнародної торгівлі, є митна політика. Однак у наукових працях, присвячених митній політиці, немає єдиного підходу щодо сутності, історичних передумов виникнення та місця митної політики в системі економічної політики держави.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

Питання митної політики, митного регулювання та митної справи широко досліджені у працях українських науковців та практиків митної справи: І.Г. Бережнюка, А.Д. Войцещука, А.І. Крисоватого, А.А. Мазаракі, П.В. Пашка, Є.О. Діденко, С.М. Невмержицької, С.В. Філіппової, Є.І. Масленікового, К.В. Іванової, Д.О. Гетманцева та інших.

Постановка завдання. Метою статті є визначення історичних передумов виникнення митної політики, сучасної сутності такої політики та її місця в системі економічної політики держави.

Виклад основного матеріалу дослідження.

Ключовим інститутом в соціально-економічному житті кожної країни є держава, що виокремилася історично внаслідок суспільного поділу праці. В сучасному розумінні держава має на меті забезпечення такого рівня діяльності суб'єктів економіки країни, за якого буде досягнуто стале зростання економіки та, як наслідок, суспільного добробуту.

У вузькому розумінні держава представлена системою державних органів влади, що діють відповідно до визначених національним законодавством повноважень. Їхня діяльність характеризується чіткою ієрархією, взаємозалежністю та спеціалізацією.

На думку Головінова О.М. сучасна українська держава є, по-перше, організатором економічного порядку, по-друге, підприємцем, а, по третє, персоніфікатором та виразником суспільних цілей та інтересів. Виходячи з вищевикладеного, науковець зазначає, що державу варто розглядати саме як «діяльність» [1, с. 211].

Загалом державна політика являє собою цілеспрямовану діяльність органів державної влади, що спрямована на досягнення економічно та соціально значущого результату для розвитку країни.

Зазвичай митна політика не виокремлюється науковцями як самостійний вид державної політики, а відноситься ними до більш загальної групи в цій системі. Більше того, митну політику здебільшого класифікують як підсистему економічної або фінансової політики держави.

Є.О. Діденко та С.М. Невмержицька у своєму дослідженні відносять митну політику до фінансової політики. Більше того, автори класифікують її окремо від фіскальної політики [2].

Однак вищевказане твердження не може бути застосованим для подальшого дослідження, адже визначення фінансової, митної та фіскальної політики, що наводяться авторами, суперечать їх висновкам та навіть порушують логіку взаємозв'язків даних елементів, що подаються в статті.

Наприклад, фіскальну політику відображено як сукупність заходів держави щодо регулювання доходів і витрат, однак представлено окремо від митної політики.

Митну політику, що визначено авторами як регулятор загалом зовнішньої торгівлі, віднесено

до фінансової політики, яка стосується мобілізації фінансових ресурсів та їх розподілу.

Отже, для напрацювання відправної точки для здійснення подальшого дослідження митної політики варто знову звернутися до понять «держава», «функції держави», «політика» та «державна політика», а особливо звернути увагу на взаємозв'язок функцій держави з державною політикою.

Наприклад, М. Дзевелюк у своїй статті доходить висновку, що державна політика є більш динамічним явищем, аніж функція держави. Однак «ці два поняття взаємопов'язані, одне впливає з іншого, і навпаки», а їх зміст однаково показує напрями діяльності самої держави [3, с. 24].

Погоджуючись із вищенаведеним твердженням, необхідно насамперед проаналізувати функції держави, що виокремлює сучасна політологія, та встановити, які з них безпосередньо стосуються національної економіки.

Дослідження функцій держави мають більше теоретичний характер, а тому науковці намагаються класифікувати їх відповідно до предмета свого дослідження. Однак аналіз фахової літератури свідчить, що поділ функцій держави на зовнішні та внутрішні за одним з обраних критеріїв є загальноприйнятим.

Наприклад, Р.Я. Шай у своїй статті до внутрішніх функцій відносить економічну, політичну, соціальну, екологічну, функцію оподаткування і фінансового контролю, культурну, функцію забезпечення режиму законності і правопорядку, а до зовнішніх – захист країни, підтримування порядку, співтовариство з іншими державами тощо [4, с. 118].

О.О. Джураєва у своїй роботі стверджує, що внутрішні функції держави виявляють себе в економічній, політичній, соціальній, ідеологічній сферах життя суспільства, а зовнішні відносяться до захисту суспільства від нападу ззовні, мирного співробітництва з іншими державами, забезпечення геополітичних інтересів тощо [5, с. 142].

Більше того, О.О. Джураєва у своєму дослідженні не загострює увагу на зовнішніх функціях, беручи до уваги, наприклад, той факт, що економічна функція має двосторонній прояв – як зовнішньої функції, так і внутрішньої.

Більшість науковців, таким чином, виділяють власне економічну функцію як вираження діяльності держави у сфері національного господарства. А отже, діалектично можна представити економічну функцію держави як підґрунтя для розроблення та реалізації саме економічної державної політики. В цьому дослідженні економічну політику варто прийняти як таку, що апіорі включає в себе митну політику, адже остання безпосередньо стосується національного господарства, державних фінансів тощо, тобто підсистем національної економіки.

Звичайно, українська митниця за свою історію мала й функції правоохоронного органу, однак,

на нашу думку, така роль митних органів мала винятково допоміжне значення та не відображає основні завдання і сутність митної політики, про що йтиметься нижче.

Загалом поняття економічної політики законодавчо не закріплене, однак статтею 9 Господарського кодексу України визначено термін «економічна стратегія», що є обраним державою курсом економічної політики, розрахованим на тривалу перспективу і спрямованим на вирішення крупномасштабних економічних та соціальних завдань, завдань культурного розвитку, забезпечення економічної безпеки держави, збереження і примноження її економічного потенціалу і національного багатства, підвищення народного добробуту [6].

У науковій літературі питання визначення суті і цілей економічної політики держави досить висвітлене, хоча й не має однозначності у висновках. Наприклад, О. Заклекта та О. Шиманська ототожують економічну політику держави з її стратегією, наголошують, що вона є практичною діяльністю держави [7, с. 24].

О. Федорчак розглядає економічну політику держави як елемент механізму державного управління. До того ж, автор виділяє її окремо від фінансової та промислової політики [8].

М.В. Гаман у своєму дослідженні погоджується з твердженням, що економічна політика – це державна діяльність органів законодавчої влади й управління, які визначають мету, завдання, пріоритети та методи і засоби їх досягнення в економіці [9, с. 336].

Розмаїття підходів до визначення поняття державної економічної політики пояснюється відмінністю предмета досліджень науковців. Загалом, виходячи з визначення поняття «політика» та «економічна стратегія», варто прийняти таке визначення державної економічної політики: це діяльність держави, спрямована на забезпечення сталого розвитку економіки країни.

Вищевказане визначення корелює з головними макроекономічними цілями, що наводить у своєму дослідженні змісту і функцій економічної політики О.М. Чечель, а саме: повною зайнятістю, стабільністю цін, рівновагою платіжного балансу, оптимальним економічним зростанням [10]. О. Заклекта та О. Шиманська також відносять ці показники до загальних цілей економічної політики [7, с. 25].

Більше того, статтею 10 Господарського кодексу України закріплено основні напрями економічної політики, що, на нашу думку, всебічно її характеризують, а також цією статтею кодексу окреслено взаємозв'язок економічної політики з екологічною політикою та окремими політиками в соціально-економічній сфері [6].

Виходячи з вищевикладеного, необхідно зазначити, що в межах економічної політики немає вичерпного переліку питань, що нею регулюються,

адже багато сфер соціально-економічного життя країни є взаємопов'язаними.

Митну політику не визначено законодавцем як складник економічної політики. Цей факт можна розглядати або як свідчення про приналежність митної політики до однієї з перерахованих вище, або як допоміжний елемент для забезпечення реалізації таких політик держави.

Можливість такого двоякого трактування місця митної політики в системі економічної політики приводить до різних висновків авторів у фаховій літературі. Наприклад, Д.М. Носіков розглядає фіскальну функцію, яку визначає складником фінансової функції держави (поряд із монетарною, грошово-кредитною), а трьома її основними складниками є податкова, митна і бюджетна підфункції [11, с. 49]. Тут варто розглядати функцію як державну політику, адже предмет дослідження автора стосується більше окремої державної установи, а на такому рівні функцію держави дослідити важко, на противагу висновкам щодо державної політики, яку реалізує такий орган.

Отже, для розуміння місця та сутності митної політики необхідно для початку проаналізувати етимологію самого поняття та його історичне трактування. Поняття «митна політика» логічно можна розділити на два складники: «митно» та «політика». Тобто, виходячи з самого визначення, митну політику можна розглядати як діяльність уряду з питань справляння мита.

Аналогічне визначення вищевказаному наведено в тлумачному словнику економічних термінів, а саме «політика митна – митне регулювання шляхом зміни порядку стягування державною грошових зборів через мережу митних установ із товарів, майна і цінностей під час перетину ними кордону країни» [12, с. 267].

Однак такі тлумачення поняття митної політики не розкривають ані суті, ані призначення цього виду державної політики, або стосуються окремих аспектів цього явища. Тому варто звернутися до економічних досліджень самих понять «митно», «політика» та їх взаємозв'язку.

Термін «політика» розглянуто вище та буде прийнято в цілях цього дослідження як «діяльність держави (державних органів)» або «державна політика». Ці поняття знадобляться надалі для визначення власне поняття митної політики.

На більшу увагу заслуговує дослідження поняття мита та його еволюційного розвитку. Мито в сучасному розумінні є податком, обов'язок зі сплати якого в загальному разі виникає під час переміщення товарів через митний кордон країни. Аналогічне визначення закріплено статтею частиною 1 статті 271 Митного кодексу України [7, ст. 271].

Слово «митно» походить від праслов'янського «*mutō*», яке є давнім запозиченням з германських мов, у яких «*muta*» означало «податок», «збір» або «митниця» [14, с. 467].

Історично мито – це збір, який стягували за користування шляхами, мостами, переправами тощо. Виокремлення мита як податку в сучасному розумінні пов'язане із зародженням міжнародної торгівлі.

Перші дослідження поняття та призначення мита пов'язані з меркантилістичною та класичною політекономією. Адам Сміт у своїй праці «Дослідження про природу та причини добробуту націй», що вважають основою подальшого розвитку класичної політекономії, також критично проаналізував засади меркантилістичного або комерційного вчення. Ці дві школи протилежно трактують роль держави, зокрема, і в обмеженнях зовнішньої торгівлі, а тому їх порівняння в межах вищевказаної праці дають змогу отримати уявлення щодо ролі власне мита в економіці країни.

Основне припущення комерційної теорії полягає в тому, що багатство країни залежить від кількості грошей або золота і срібла. Хоча таке трактування й неприйнятне сьогодні, основну цінність у межах цього дослідження мають інструменти, що використовувалися державою для нарощення запасів золота й срібла.

Меркантилістична теорія стверджує, що золото і срібло може надходити до країни, яка не має копалень, тільки внаслідок сприятливого торговельного балансу або шляхом вивезення товарів на більшу суму, ніж країна ввозить. А отже, головним завданням було зменшення, наскільки можливо, ввезення іноземних товарів для внутрішнього споживання та збільшення вивезення продуктів вітчизняної промисловості.

Ввезення іноземних товарів обмежували або обкладанням високими митами, або цілковитою заборонаю. Високі мита стосувалися товарів, які можливо було виробляти в самій країні, а заборони стосувалися товарів з країн, з якими був негативний торговельний баланс.

І на противагу обмеженням була система заохочень у вигляді повернення мит, надання премій та укладання міждержавних торгових договорів. Мито поверталось під час експорту товарів, премії стосувалися пріоритетних галузей промисловості, а завдяки укладанню міждержавних торгових договорів надавалася перевага вітчизняним виробникам на іноземних ринках [15, с. 274].

Іншим цінним інструментом зовнішньоторгівельної політики меркантилісти виділяють обмеження вивезення сировини з країни та, навпаки, заохочення її ввезення. Виходячи з їх основного правила багатства країни, вони аргументували ці заходи з погляду більшої вартості готової продукції, що експортується, на противагу вартості сировини [15, с. 396].

У межах класичної політекономії мито віднесено до податків на предмети споживання, тобто до універсальних акцизів. Цей податок аналізу-

ється класиками за умови того, що він використовується державою переважно як фіскальний інструмент, що розподіляється на три види: вивізні, потонне та пофунтове мита, що згодом замінюється винятково на різні види ввізного мита [15, с. 541].

Позиція класичної політекономії щодо питання застосування мита стосується зниження розмірів мит на ввезення сировини та виникнення обов'язку з його сплати під час продажу товару всередині країни, з одночасним звільненням від мит транзитних перевезень [15, с. 544–545.]

Вищевказана позиція класиків корелює з твердженням А. Сміта про необхідність спрямування капіталу «передусім у хліборобство, потім – у мануфактури і в останню чергу – у зовнішню торгівлю» [15, с. 235].

Таким чином, як комерційна, так і класична школи політичної економії розглядали мито передусім як регулювальний інструмент, а потім – як фіскальний.

Застосування високих ставок мита обмежувало зовнішню торгівлю, а особливо – ввезення товарів, що могли зашкодити вітчизняному товаровиробнику, а відсутність мита або надання його повернення стосувалися експорту національного продукту. Ці заходи розглядалися як спосіб розвитку економіки країни та зміцнення її позицій на міжнародних ринках товарів.

Дослідження історичного розвитку митної справи на території сучасної України здійснене С.В. Філіпповою, Є.І Масленниковим та К.В. Івановою. Автори виділяють п'ять періодів розвитку митної справи: Київської Русі, козацтва, входження українських земель до Російської імперії та Радянського Союзу, а також період незалежної України [16, с. 98].

Якщо період Київської Русі та запорізького козацтва характеризувався стягуванням мита більше з факту самої послуги або простої кількості транспортних засобів (возів, човнів тощо), то подальші – становленням класичного виду здійснення митної справи та її орієнтацією саме на товар. Тобто мито як платіж ще не повністю сформувало свої властивості суто податку, але мало ознаки більше збору.

Виходячи з дослідження авторів, варто відмітити, що історично на території України митна справа стосувалася регулювання зовнішньоекономічної діяльності більше з погляду забезпечення власних торгових інтересів держав, а тільки потім – наповнення казни, бюджету тощо.

Сучасна ж наука розглядає мито саме як податок, віддаючи переваги то його фіскальній функції, то регулювальній, але є й альтернативні погляди. Наприклад, Д.О. Гетманцев, досліджуючи мито з юридичної позиції, відносить його не до податків, а до зборів, але водночас зазначає, що економічна

сутність мита полягає в регулюванні зовнішньоторговельного обігу з метою захисту вітчизняного виробника [17, с. 76].

Погоджуємося з позицією автора щодо призначення мита, але заперечуємо неможливість віднесення його до податків. Так, одним із аргументів Д.О. Гетманцева є неможливість перенесення сплаченого мита на кінцевого споживача, а отже, нехарактерність ознак непрямих податків для мита. Водночас підприємство, сплативши мито під час ввезення товарів на митну територію України, відносить суми сплачених податків до витрат, що потім розподіляються на відпускні ціни товарів всередині країни, а отже, припущення автора щодо неподаткової природи мита є хибними.

Аналогічна позиція щодо двоякого трактування природи мита висловлюється С.В. Лазюком, який наголошує, що воно найближче до непрямих податків, але, на думку автора, має чітко виражений умовний характер [18, с. 198].

Варто відзначити, що всі податки мають певну умовність, адже для кожного з них у Податковому та Митному кодексах України чітко прописано момент виникнення зобов'язання зі сплати.

Аналіз митних платежів, зокрема мита, з фіскального погляду проводить Т.М. Стужук у своїй статті. Автор не досліджує регулятивну функцію мита, але зазначає, що збільшення надходжень митних платежів не корелює з підвищенням ділової активності в країні. Митні платежі, на думку автора, мають значну фіскальну орієнтацію [19].

Таким чином, мито в науковій літературі розглядається з двох позицій: як фіскальний або як регулювальний інструмент. Погоджуємося з авторами щодо недопущення значної фіскальної завантаженості на підприємства, але також відзначаємо, що розвиток національної економіки в частині розбудови та модернізації промислового комплексу більшою мірою залежить від стану захищеності вітчизняних виробників від конкуренції більш технологічної та сучаснішої продукції іноземних виробників.

З цього погляду мито має всі ознаки інструменту, який, з одного боку, заохотить ввезення на митну територію України високотехнологічного обладнання для виробництва, а з іншого – на період розбудови нових підприємств дасть їм змогу конкурувати з іноземною аналогічною продукцією.

З огляду на залежність бюджету України від надходжень митних платежів загалом, відзначаємо, що фіскальну функцію в них відігріє власне ПДВ з ввезених товарів. Мито історично застосовується з метою регулювання зовнішньої торгівлі держави в частині обмежень та заохочень ввезення чи вивезення товарів з метою формування оптимальної структури національного виробництва, вирівнювання платіжного балансу тощо.

Тому можна стверджувати, що мито як елемент митних платежів є винятково регульовальним інструментом.

Тепер розглянемо, як поняття «митна політика» трактується у фаховій літературі. Зазначимо, що більш ґрунтовними є дослідження цього питання практиками митної справи П.В. Пашком та І.Г. Бережнюком.

П.В. Пашко у своїй статті порівнює також нормативне регулювання митної справи та визначення цього поняття в законодавстві різних країн [20].

У статті автора подано визначення поняття митної політики в окремих країнах, наприклад Індії, Китаї, Казахстані, Білорусі тощо. Зазначаємо, що визначення митної політики щодо забезпечення досягнення митної безпеки та дотримання митних інтересів визначено лише Україною та іншими пострадянськими країнами. Інші досліджувані автором країни визначають її, по-перше, як частину державної політики, а по-друге, як інструмент забезпечення розвитку та стимулювання економіки. Білорусь, Казахстан та Україна, з іншого боку, роблять акцент на процедурній частині цього питання та наголошують на ключовій ролі митного контролю в митній політиці.

Дослідження теоретичних засад визначення поняття «митна політика», проведене І.Г. Бережнюком та П.В. Пашком, дає змогу стверджувати, що єдиного підходу до поняття митної політики немає, а більшість авторів визначають її як «систему заходів, правил, процедур», причому у вузькому значенні, тобто з урахуванням, наприклад, тільки двох або трьох чинників, або як «функцію, механізм регулювання», або як «комплекс напрямів, стратегічну лінію» [21, с. 88].

Поняття «митна політика» визначається кожною країною відповідно до специфіки її територіального розміщення, обсягу міжнародного товарообігу, діяльності органів державного управління, діяльності суб'єктів зовнішньоекономічної діяльності тощо. Розглянемо, як визначають сутність цього поняття в різних країнах та об'єднаннях країн світу.

Митну політику як оптимальну конфігурацію цілей, принципів, функцій, напрямів ведення митної справи визначено законодавством Сполучених Штатів Америки. В Європейському Союзі (далі – ЄС) закріплено цей термін як складову частину внутрішньої і зовнішньої політики держави, що здійснюються в межах відповідних закріплених законом інституцій [21, с. 71–72].

Згідно зі ст. 5 МКУ, державна митна політика – це система принципів та напрямів діяльності держави у сфері захисту митних інтересів та забезпечення митної безпеки України, регулювання зовнішньої торгівлі, захисту внутрішнього ринку, розвитку економіки України та її інтеграції до світової економіки [7, ст. 5].

Український законодавець розглядає митну політику як підсистему державної економічної політики [7, ст. 5]. Ця підсистема відповідно до її визначення має на меті забезпечення такого рівня інтеграції держави до світової економіки та долучення до процесів міжнародної торгівлі, за якого буде дотримано сталий розвиток економіки та національного товаровиробника.

Для подальшого розуміння цього твердження законодавчо врегульовано поняття митного інтересу та митної безпеки України. Відповідно до статті 6 МКУ митні інтереси України – це національні інтереси України, забезпечення та реалізація яких досягається шляхом здійснення державної митної справи, а митна безпека є станом захищеності митних інтересів України [7, ст. 6].

Більш розширено митні інтереси можна охарактеризувати як певну сукупність національних інтересів держави, які пов'язані з їх забезпеченням та реалізацією виконання митної справи, задоволення яких сприяє забезпеченню ефективного функціонування, стійкого розвитку економічної системи, зменшенню загроз національній безпеці України, стабільності в суспільстві у сферах, пов'язаних із митною сферою, та визначається поточним станом зовнішньоекономічних відносин, повнотою задоволення матеріальних потреб громадян, ступенями реалізації визначених стратегічних орієнтирів соціально-економічного розвитку й захисту культурного та інформаційного середовища держави, станом зовнішньоекономічної безпеки та митної безпеки [21, с. 30].

Основоположним поняттям у системі реалізації митної політики України відповідно до законодавства є «митна справа». Визначення йому наведено в частині 1 статті 7 МКУ. Логічно можна подати це визначення як систему взаємопов'язаних напрямів діяльності органів доходів і зборів [7, ст. 7].

Зазначаємо, що поняття митних інтересів та митної безпеки є доволі абстрактним та динамічним. Більше того, такі поняття неоднозначно трактуються науковцями та не конкретизовані законодавчо. Тому, на нашу думку, визначення митної політики має враховувати інші параметри, які дадуть змогу його трактувати універсально та однозначно.

Додатково зазначаємо, що хибно зводити митну політику суто до здійснення митної справи, адже митна справа – процедурна частина реалізації митної політики.

Висновки з проведеного дослідження. Виходячи з вищевказаного, варто відмітити, що, по-перше, митна політика є діяльністю держави, а по-друге – вона стосується регулювання зовнішньоекономічної діяльності.

Дослідження науковців у частині визначення поняття «митна політика» більше стосуються трактування такого поняття однобоко або част-

ково, виходячи з предмета їх дослідження. Тому виникає необхідність виокремлення універсального визначення, поєднуючи історичне призначення мита та сучасну його роль.

На нашу думку, митна політика – це складник державної економічної політики, що спрямований на стимулювання розвитку економіки країни та реалізується шляхом здійснення державної митної справи.

Поняття митних інтересів, митної безпеки, обмежень та заохочень не повинні враховуватися у самому визначенні, а мають наводитися окремо, наприклад, у цілях та завданнях самої митної політики.

Головною метою митної політики варто визначити створення такого рівня зовнішньоекономічної торгівлі, за якого досягатиметься сталий розвиток високотехнологічних галузей промисловості та конкурентоспроможність продукції вітчизняних виробників на світових ринках, а також відсутність цілковитої залежності країни від іноземних готових товарів будь-якої галузі.

Завдання та цілі мають більш поточний характер та не можуть бути визначені однозначно та універсально.

Аргументуємо саме таке трактування мети реалізації митної політики. По-перше, необхідно постійно удосконалювати стан основних фондів виробництва та йти в ногу зі світовим прогресом, а тому заохочення ввезення високотехнологічного обладнання, аналоги якого відсутні в Україні, та обмеження вивезення сировини, що підлягатиме переробці, дасть змогу переорієнтувати економіку з простого експорту сировини на експорт готової високотехнологічної продукції.

По-друге, за наявності надлишку сировини в країні необхідно пом'якшувати обмеження для її конкурентоспроможності на світових ринках для утримання певних позицій також на ринках сировини з метою можливості частково впливати на ціну такої сировини.

По-третє, національне господарство країни має бути побудованим таким чином, щоб кожна галузь легкої та важкої промисловості була представлена. Таким чином, за умови, негативних впливів кон'юнктури світових ринків або недружніх заходів інших держав українська економіка матиме можливість функціонувати повноцінно певний проміжок часу до нівелювання таких чинників.

Порівнюючи наведені трактування митної політики із законодавчо закріпленими, варто вказати на такі недоліки останніх. Насамперед інтеграція економіки в світову може мати як позитивні, так і негативні наслідки. Цей факт пояснюється тим, що натеper українська економіка має статус більше ринку дешевої сировини середньої якості для розвинутих західних країн. А тому розвиток високотехнологічного виробництва і передбачатиме інте-

грацію в світову економіку, але в статусі країни з конкурентним товаром, а не сировиною.

Також розвиток економіки, регулювання зовнішньої торгівлі та захист національного товаровиробника є елементами єдиного процесу – забезпечення сталого розвитку економіки. Тому виділяти їх окремо у визначенні «митна політика» не варто, а доречніше зазначити їх із конкретизацією в завданнях митної політики.

Щодо митних безпеки та інтересів, на яких ґрунтується все законодавче визначення митної політики, варто враховувати їх, можливо, й зазначаючи як частину мети реалізації, але надаючи певне пояснення з прив'язкою до завдань та цілей митної політики.

На нашу думку, напрацьоване визначення поняття «митна політика» зберігає її тлумачення як кола діяльності органів доходів і зборів у процесі фактичної реалізації митної політики шляхом здійснення митної справи, зроблено акцент саме на розвитку національної економіки.

А виокремлення вищевказаної головної мети митної політики дає змогу розкрити суть такого розвитку економіки із зазначенням основних його напрямів.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Держава як інститут забезпечення сталого розвитку національної економіки / О.М. Головінов // Економічний вісник Донбасу. 2011. № 1(23). С. 211–217.
2. Теоретико-методичні засади державної фінансової політики [Електронний ресурс] / Є.О. Діденко, С. М. Невмержицька // Ефективна економіка. 2017. Вип. 2. URL: <https://er.knutd.edu.ua/bitstream/123456789/5215/1/ТЕОРЕТИКО-МЕТОДИЧНІ%20АСАДИ%20ДЕРЖАВНОЇ%20ФІНАНСОВОЇ%20ПОЛІТИКИ.pdf>.
3. Державна політика та функції сучасної держави: до проблеми взаємозв'язку [Електронний ресурс] / М. Дзевелюк // Національний юридичний журнал: теорія і практика. 2016. Вип. 4. С. 21–25. URL: <http://www.jurnaluljuridic.in.ua/archive/2016/4/5.pdf>.
4. Принципи та форми реалізації функцій держави / Р.Я. Шай // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Юридичні науки. 2014. № 810. С. 116–123. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vnulpurn_2014_810_21.
5. Класифікація функцій сучасної держави [Електронний ресурс] / О.О. Джураєва // Актуальні проблеми держави і права. 2005. Вип. 25. С. 140–145. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2005_25_33.
6. Господарський кодекс України від 16.03.2003 № 436-IV (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15>.
7. Цілі, інструменти та обмеження економічної політики: теоретичні засади та сучасні реалії [Електронний ресурс] / О. Заклекта, О. Шиманська // Вісник Тернопільського національного економічного університету. 2015. Вип. 1. С. 24–32. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vtneu_2015_1_5.

8. Класифікація механізмів державного управління [Електронний ресурс] / Федорчак О.В. // Науковий вісник «Демократичне врядування». 2008. Вип. 2008/1. URL: http://vivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik/fail/O_Fedorchak.pdf.
9. Економічна політика держави в умовах розвитку ринкових відносин [Електронний ресурс] / Гаман М.В. // Університетські наукові записки. 2005. № 1–2. С. 336–340. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Unzap_2005_1-2_56.
10. Зміст і функції економічної політики держави [Електронний ресурс] / Чечель О.М. // Державне управління: удосконалення та розвиток. 2009. Вип. 2. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=28>.
11. Сутність і зміст фіскальної функції держави [Електронний ресурс] / Д.М. Носіков // Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Юридичні науки. 2016. Вип. 1(1). С. 46–50. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2016_1\(1\)_14](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvkhdu_jur_2016_1(1)_14).
12. Економіка: від А до Я: Понятійно-термінол. слов. / О.В. Куроченко, М.А. Копнов, В.П. Сладкевич та ін. К.: ДП «Видавничий дім «Персонал», 2008. 368 с.
13. Митний кодекс України від 13.03.2012 № 4495-VI (зі змінами та доповненнями) [Електронний ресурс] // Верховна Рада України. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17>.
14. Етимологічний словник української мови: В 7 т. Т. 3: Кора–М / Ред. кол.: О.С. Мельничук (гол. ред.), В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова, В.Г. Скляренко, О.Б. Ткаченко; Укладачі: Р.В. Болдирєв, В.Т. Коломієць, Т.Б. Лукінова, О.С. Мельничук, Г.П. Півторак, А.Д. Пономарів, Н.С. Родзевич, В.Г. Скляренко, І.А. Стоянов, А.М. Шамота. АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О.О. Потебні. К.: Наукова думка, 1989. 553 с.
15. Добробут націй: Дослідження про природу та причини добробуту націй / Адам Сміт ; під заг. кер. О. Васильєв ; М. Межевікіна ; під заг. кер. А. Малівський. Київ: Port-Royal, 2001. 593 с.
16. Дослідження розвитку митної справи в Україні [Електронний ресурс] / С.В. Філіппова, Є.І. Масленников, К.В. Іванова // Наукові записки [Національного університету Острозька академія]. Сер. : Економіка. 2012. Вип. 20. С. 98–101. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nznuoa_2012_20_22.
17. До питання про місце мита в системі оподаткування [Електронний ресурс] / Д.О. Гетманцев // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія : Юриспруденція. 2013. Вип. 6–2(2). С. 75–77. URL: [http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2013_6-2\(2\)_21](http://nbuv.gov.ua/UJRN/Nvmgu_jur_2013_6-2(2)_21).
18. Справляння мита як реалізація функцій держави [Електронний ресурс] / С.В. Лазюк // Актуальні проблеми держави і права. 2011. Вип. 62. С. 198–204. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/apdp_2011_62_29.
19. Митні платежі як надійне джерело наповнення бюджету [Електронний ресурс] / Т.М. Стужук // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. Економічні науки. 2013. Вип. 2. С. 273–278. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vchtei_2013_2_52.
20. Щодо термінів «митна політика» та «митна справа» / П.В. Пашко // Вісник Академії митної служби України. Сер.: Економіка. 2012. № 2. С. 41–46. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vamsue_2012_2_7.
21. Митна політика та митна безпека України : монографія; за заг. ред. П.В. Пашка, І.Г. Бережнюка. Хмельницький: ПП. Мельник А.А., 2013. 338 с. (Митна справа в Україні. Том 24).